

Merkataritza Zuzenbidea I

1. Ikasgaia: Merkataritza zuzenbidea; Kontzeptua eta garapen historikoa

I. Kontzeptua

Merkataritza zuzenbideari dagokionez, ez dago kontzeptu finkorik. Hau honela izateko arrazoi garrantzitsuenak hemen ditugu:

- Eduki ezberdina: Zuzenbide konparatuaren arloarekin alderatuz, Merkataritza zuzenbideak forma asko hartu ditu, estatu batzuetan, Merkataritza Zuzenbideak, Enpresaria hartzen dute ardatz gisa, ordea beste batzuetan Espainian orain aterako den Merkataritza Kode berriarekin, oso kontzeptu zabala besarkatzen du enpresaria hitzarekin. Honela ere batzuek merkatarien arteko zuzenbide moduan ulertzen dute, ordea beste batzuek merkatuen zuzenbide bezala, hemen barneratzen diren jarduera ezberdinak besakratuz (Lehia, jabetza industrialak etab)
- Zuzenbide Zibilarekiko paraleloa: Dakigunez gero, Zuzenbide Zibilak gainontzeko Zuzenbide pribatuko adar guztiekiko izaera subsidiarioa eskuratzen du, hauek erregulatzen dituzten arauen ezean. Era berean Merkatal zuzenbideak eta zuzenbide zibilak zenbait figura arautzen dituzte non berdinak diren (Baltzua, salerosketa, mailegua, gordailapena...) baina kode zibilak baditu hainbat edukin Merkatal kodeak arautzen dituenak (Kanbio-letra, txekea, kontabilitatea, itsas merkataritzako kontratuak etab). Honelaxen Estatuak Zuzenbide zibila nola garatu duenaren heinean Merkataritza zuzenbidea halakoxea izango da, Adibidez Suizan biak bateratu egin ziren eta horrenbestez, merkataritza zuzenbideak izaera erresiduala du. Bestetik Espainian, kode merkantila Kode zibil bera baino lehen egin zen, eta honen ondorioz merkataritza zuzenbideak izaera garatuagoa du gure ordenamendu juridikoan. Horrenbestez, Kode zibilaren modernizazioa aldagai garrantzitsu bat izango da Merkataritza zuzenbidearen eremua ulertzeko.

Honela izanik, Zuzenbide merkantilaren *ratione materiae* buruzko irizpide batez Zuzenbide Merkantilaren kontzeptu bat finkatzeko beharra somatzen da. izaeraren arabera tesi ezberdinak sortu dira, hau da beraien berezitasuna onartzen dutenak (Autonomistak) eta merkataritza zuzenbidearen eta zuzenbide zibilaren arteko ezberdintzeari inolako zentzua ematen ez diotenak (Bateratua). Honela baditugu hainbat galdera erantzuteko beharra:

- Merkataritza Zuzenbideak (Legegintza teknika edozein izanda ere) ba al du autonomia zientifikorik?
- Gaur egun Zuzenbide Pribatua bi gorputan bereiztua egoteak ba al du zentzurik eta arrazoirik?

Hau azaldu ondoren, esan beharra daukagu zuzenbide pribatuko adar hauek beren baitan badituztela bai erkideak eta bai propioak diren hainbat instituzio;

- Elementu erkideen artean Obligazioekin zerikusia duten instituzioak (Salerosketa, Permuta etab) aurkitu genitzazkeen.
- Elementu propioei erreparatuz, Zuzenbide Zibilak, pertsona familia oinordetza erregistroa eta eskubide errealak ditu. Eta Merkataritza zuzenbideak, Merkatuen erregulazioa kontabilitatea, ordezkapena etab.

Honela Merkataritza zuzenbidearen edukia gehiago azpimarratuz gero, lehen ikuspuntu batetik Merkatala arautzen duen zuzenbidea dela ulertzen da, hau da merkatuen jarduera arautzen duen zuzenbide adarritzat hartzen da honek bere baitan eduki bat hartuz (Lehia, Kontsumitzaileen defentsa etab). Bigarrenik Merkataritza zuzenbideak badu bere baitan ekonomia zantzu bat, honek bere hastapenak erdi aroan baititu eta. Honen arrazoa Zuzenbide komunak merkatarien beharrak ez asetu izana da, honela bere eragin ezparrua salerosketa kontratuetara hedatuko da ferietan. Merkataritza Zuzenbidearen materia dela eta, Errealitate konkretu bati dagokion eraientza juridikoa zein den zehazteko, aurretiaz beharrezkoa da kalifikatzea. Baina horretarako Merkataritza Kodean ezarri diren arauetara jo behar dugu (2.art), non hala eta guztiz ere ez diren arazo guztiak ebazten.

2. art. "Los actos de comercio, sean o no comerciantes los que los ejecuten, y estén o no especificados en

este Código, se regirán por las disposiciones contenidas en él; en su defecto, por los usos de comercio observados generalmente en cada plaza; y a falta de ambas reglas, por las del Derecho Común. Serán reputados actos de comercio los comprendidos en este Código y cualesquiera otros de naturaleza análoga."

Honela arau merkantilak aplikatu ahal izateko, irizpide onargarri eta orokor bat emateko "Merkatal egintzen" kontzeptua asmatu zen, non bide honek egintza hauek betez gero, nahiz eta merkataria ez izan zuzenbide merkantila aplikatuko da.

Hala ere denborak aurrera egin ahala, instituzio gehiago barneratuko ditu, adibidez orain, ekoizpena ere barneratzen du industrializazioaren ondorioz. Hala ere tradizionalki eremutik kanpo hainbat sektore aurkitzen dira

- Profesio liberalak: Arkitekto, Abokatu, Ingenieroak, Medikuek...
- Lehen sektoreko egibideak: Artisautza eta nekazaritza gehienbat.

Hala ere hau ez da *Numerus Clausus* zerrenda bat, zeren baditugu hainbat jarduera, farmazia adibidez, non jarduera mota ezberdinak barnebiltzen dituen (botika propioak saltzea, aholkularitza ekoizpena etab) eta honen ondorioz Jurisprudentzia oso kontrajarria aurki genezakeen.

Horrenbestez Merkataritza zuzenbidea zer da? Zein eduki barnebiltzen ditu? Galdera hauei erantzun ahal izateko, hainbat irizpide eman ditzazkegu:

- Enpresa Zuzenbidea: Gaur egun doktrinan nagusitu den definizioa da enpresa zuzenbidearekin identifikatuz. (Uria, Menendez, Sanchez Calero, Gondra...). Honela merkataritza zuzenbidearen objektua enpresaria da bere estatutu juridikoarenkin eta bere jarduera merkaturaren arautzen duen zuzenbide pribatu berezia litzake. Irizpide honek baditu hainbat arazo, hauetatik lehena "Enpresa" kontzeptua zer den definitzea baita, honela Enpresa hitza jarduerarekin loturik dago (Okindegia, Arraindegia etab) eta honetaz gain Antolaketa (Lan zuzenbidearekin talka eginez), ondare (Zuzenbide Errealarekin talka eginez), subjektu tituludun bezala (Pertsona Zuzenbidearekin talka eginez) ere ulertzen da, esan bezala beste zuzenbide adar batzuekin talka eginez. Aterako den proiektu berriak Espainian, ikuspuntu hau hartzen du.
- Merkatu zuzenbidea: Beste irizpide bat Merkatua ardatz bezala hartzea da, eta honen ondorioz lehen esan bezala merkaturaren funtzionamendua erregulatzea bilatzen baitu. Hau da arautuko lituzke partikularren arean ematen diren harreman ekonomikoak, kontratatzeaskatasunean oinarritutakoak. Horretaz gain lehia arautzen duten xedapenak ere barnebilduta geratuko lirateke. Definizio honek hala ere Kode zibileko arlo patrimonialarekin talka egitea da.
- Zentzu hertsian: Merkataritzako kode ezberdinetan barneratzen den kontzeptzioa literarioki interpretatzean datza. Hau da Kontabilitatea, Erregistroa, Merkatarien ordezkariak eta kontratuen eraentzak osatzen duten arau multzoa da.
- Zentzu zabalean: Unitate ezberdinen sistematzat hartzea datza. Lehiaren zuzenbidea, jabetza industrialaren zuzenbidea, sozietateen zuzenbidea, zuzenbide konkurtsala, balio-papereen zuzenbidea, merkatu finantzarioaren zuzenbidea edo itsas zuzenbidea.

II. Merkataritza zuzenbidearen garapena

Zuzenbide merkantilaren hastapenak, Erdi aroan ditugu "Ius Mercatorum" delakoan. Behe erdi aroan hiri-estatuen merkatariek eskutik sortua izan zen beraien beharrak asetzeko nahiarekin. Horrenbestez Merkataritza zuzenbidea bere lehen forman zuzenbide guztiz subjektibo bat izango da, merkatarien kontzeptu bat eraikiz eta hauei estatutu juridiko jakin bat aplikagarria bilakatuz. Hau erdi aroko bersorkundeagatik eman zen, hau da autokontsumozko ekonomia landatarra, hiritar eta merkatal izaera duen beste batez ordezkatzeko. Hauen arteko harremanak ez dira auzitegietan emango, kontsulatueta baizik. Horrenbestez ahal ditugu hainbat ezaugarri azpimarratu:

- Estamentala: Subjektu jakin batzuei (Merkatariei) aplikagarria. Gaur egungo eraentzari erreparatuz nori zaio aplikagarria? Espainian proiektuak kontzeptu oso hedatu bat ezartzen du ezparru subjektibo gisa.

- Merkatu erregulazio bat biltzen du: Moneta trukea, Salerosketa, kontratua, kanbio-letra, garaioa etab.

Bestetik, Goi Erdi Aroa dugu, non bere ezaugarri gizaekonomiko adierazgarriena ruralizazio fenomenua da, despoulaketaren ondorioz. Hemen biztanleek nahiago dute landara itzuli merkataritzan eta ius civilean atzerakada bat ekarri. Hala ere nekazaritza eta merkataritza ez dira ezberdinak. Prozesu hau X.Mendeko hazkunde demografikoa dugu. XI. Mendean, mendebaldeko Europa bat bada jadanik, non merkatu ekonomiaren lehen pausoak ematen hasten dira, trafikoa hau dela eta lehen feriak eratzen hasten direla esan genezake nazioarteko kapitalen mugimendua areagotuz. XV menderako lehenengo burtsak eratuko dira (Brugge 1406, Antwerpen 1460). Honela "Feriak" ikuspuntu juridiko Merkantilari dagokionez eragina izan zuten bi alderdietatik.

- Feriak merkataritzako zuzenbide berriaren iturri ziren. Ferietako auzitegiek beren erabakien bidez, merkatarien arteko ohizko arau ez idatziak finkatuz joan ziren nazioarte mailan uniformatuz.
- Merkatal instituzio tipikoak garatu ziren adibidez kanbio-letra

Behe erdi aroan, merkataritza egonkortu egingo da (Sedentario). Merkataria ez du feriara joan behar salgaiak saltzera, baizik eta "Fabrikeetan" bertan egingo ditu bere salmentak. Era berean kontu korronteen eraketak, trafikoa erraztu eta erosoagoa egingo du. Erdi aroko hiriak ez ziren merkatoriengatik sortuak izan, baino eragin handia izan zuten hauengan. Merkataria hirietan ezarriko dira hauek landa eremutik kanpo egoteko. Ondorioz *Ius mercatorum* delakoa sortuko da.

Bestetik ere Kontabilitatearen bilakaera azpimarratu beharra daukagu. Dakigunez gero, Merkatal zuzenbidearen jatorrian ohitura dago, baino izaera publikodun arauak ere kontuan izan behar ditugu;; Merkatarien korporaziotako estatutu zuzenbidea, notarien agiriak eta merkatal jurisdikzioaren erabakiak, hala ere hauen azpian ohitura dago. Honela ohitura unibertsalizatuz joango da eta antzerako fenomeno bat ere emango da ohitura unibertsala lokalizatuz joango da.

Aro modernoan, merkataritzaren garapena zelarik, Bankuen sorrera eta burtsaren sorrera izango ditugu, honela ere, Sozietate Anonimo bezala ezagutzen ditugun entitateen aurrepausua ezagutuko dugu. Beste alde batetik, aro honek aristokraziaren sorrera ekarriko du, eta azkenik Estatu modernoaren sorrera non ondorio gisa zuzenbide adar honen estatulazioa ekarriko du hau da estatuaren eskutik erregulazio legala eratzea. Hala ere azpimarratu behar dugun egitate bat Asia eta Amerikaren aurkikuntzak dira, hauetan merkataritza itsasontziz garatzea ekarriko du eta. Espedizio hauek kapital trafikoa areagotuko dute oso modu masiboan. Honela aro modernoan garapen ekonomiko izugarria eman zen Europan eta merkataria aristokrazia indartsu bat eratu zuten, interbentsionismoa eta protekzionismoa aldarrikatuz. Hau dela eta Erregeek arauak ematen hasiko dira, Estatu bakoitzak bere araudiak ezartzerakoan, "*Ius Mercatorum*" delakoaren uniformetasuna galduz joan zen.

III.Kodegintza XIX Mendean

- Liberalismo garaian murgildurik, hau bi ikuspuntuetan eman baitzen non beren ondorioak izan zituen bai arlo ekonomiko eta bai arlo politikoan. Lehenean, Iraultza industrial zelarik, Teknologia industrialak Merkataritza zuzenbidearen eraentzan barneratu zen hain zuzen ere merkataritza gisa ulertzen baitelako. Bestetik Garapenak kapitalismoaren sorrera ekarri zuen, ondorio gisa Salerosketen eta gainontzeko instituzioen indartze bat ekarri. Arlo politikoari dagokionez, Askatasun zibilek edonori merkataria izateko aukera esleitzen zien. Honela Iraultza industrialaren hastapenak 1760 1830. urte inguruan ditugu. Gizarte ikuspegitik proletarizazioaren fenomeno emango da esku-lana faktoretan kokatuz. Hemen esan bezala ekonomiaren Eskola klasikoaren sorrera ekarriko du (A.Smith, R.Malthus, Ricardo etab)
- Arrazionalismo garaia zelarik, kodeketa prozesuak garrantzia eskuratuz joan zen. Prozesu honek bere hastapena XVIII. Mende amaierako gertakizunetan du. Hau da, Erregimen zaharretik herritarren arteko askatasun eta berdintasun printzipioa ezartzean, frantziako iraultzaren ondorioz hain zuzen ere. Hau honela izanik, araudi dena <<Korpus>> etan barneratuz joan zen. Honela

adibide batzuk kontuan izanaz gero, eragina izan zuten hainbat datu kontuan izan behar ditugu.

- Merkataritza egintza kontzeptuaren sorrera artikulu batzuk merkatariei aplikagarri bilakatuz eta beste batzuk ez, honek merkataritza zuzenbidearen objektibizazio bat ekarriko du.
- Kodeketa Germaniarra adibidez Residuala da
- Espainian ordea 1829. urteko kodeak 2. artikuluan Egintza kontzeptua barneratzen du baino honetaz gain irizpide subjektiboak gehituz beraz objektiboa zena puskatzen du eta subjektibo+ Objektiboa bilakatzen da lehen kodea espainian.

IV.Merkataritza zuzenbidea 1885eko Kodean

1885ko kodeak Kode zibilarekiko armonizazio falta bat suposatuko du, honela ere Jurisdikzio ezberdinak sortuko ditu jurisdikzio zibiletik. Bestetik, merkatarien estatutu juridikoa eratuko du, obligaziozko izaerazkoa bere gehiengoan. Honela ere konkurtso egoera ezberdinak aurkituko dira non ondoren armonizatuz joan dira, hau kritikagarria baita, zeren Enpresari bati eta norbanako arrunt bati modu berean tratatzeak juridikoki indefentsioak eragin ditzazke. Obligazioei dagokienez, izaeraz xedagarria izango da hau da borondate autonomia bat egongo da subjektuen artean hauek aldatzeko beti ere oinarriak mantentzen diren heinean.

V.Espainiar Merkataritza Zuzenbidea

Puntu honi dagokionez, kontzeptu ezberdinak egin genitzazkeen. Ikuspuntu formal batetik, kodean aurki genezakeena kontuan izanik Merkataritza kontzeptuari aplikagarri eta bestetik Merkataritzako egintza juridikoei aplikagarri non hauek merkataritza ez diren ere egin ditzazkete.

Kontzeptu zabalari dagokionez, orain arte esandakoa eta honetaz gain bere baitan merkataritza Kodeak ez dituen beste instituzio batzuk kontuan izatean datza (Lehiaketa zuzenbidea, ondasun materialen babespena, sozietateen zuzenbidea, balio-papereen zuzenbidea zuzenbide konkurtsala itsas zuzenbidea etab).

VI.Merkataritza Zuzenbidea XXI Mendean

Gaur egun globalizazioa dela eta "Lex Mercatoria" berri baten sorreraz hitz egin genezakeen, hau da zuzenbide uniforme baten sorreraz, Honek bere lehen partean, Erdi aroan, ohituren bidez eraturik zeuden, batez ere merkataritza Europa guztitik bidaiatzen baizutelako. Hala ere bueltan dagoela onartzen da, OMC eta UNCITRAL bezalako erakundeek sorrerarekin.

Era berean, merkatu ekonomia kontestuan dela eta, merkataritza egiteko modu berriak sortzen ari dira finantziario forma berriei gain horrenbestez Merkataritza zuzenbidea edukiz dinamikoa da. Honela ere ideologiak zeresan handia du Azkenaldi honetan merkatuen Desregularizazio bat eman da Merkatuek sortzen dituzten akatsei merkatu berak emango diola erantzuna argudiatuz.

2.Ikasgaia: Iturriak

I.Planteamendua

1.Zuzenbide Pribatuaren Iturriak:

Dakigunez gero Zuzenbide Pribatuko iturriak Kode Zibilak bere 1.artikuluan ezartzen ditu, Legea, Ohitura eta Zuzenbidearen printzipio orokorrak, hauen artean aipagarrienak Fede ona, justizia, Pacta Sunt Servanda etab dira.

2.Merkataritza Zuzenbidearen berezitasunak

Merkataritza Koderak joanaz gero, Iturri sistemaren eraentza honen 2.artikuluan topa genitzazkeen,

"Artículo 2

Los actos de comercio, sean o no comerciantes los que los ejecuten, y estén o no especificados en este Código, se regirán por las disposiciones contenidas en él; en su defecto, por los usos del comercio observados generalmente en cada plaza, y, a falta de ambas reglas, por las del Derecho común.

Serán reputados actos de comercio los comprendidos en este Código y cualesquiera otros de naturaleza análoga."

Hau honela izanik hierarkia honela geratuko litzatekeen: Kontratuaren xedapenak, Kodea eta lege bereziak, Merkataritzazko Usadioak eta Zuzenbide Komuna (Lege orokorra).

Honela izango balitz, ohitura legearen gaineratik geratzen da, Zuzenbide Zibilaren eraentzaren aurka joanaz. Horrenbestez interpretazioa haxe dela esan genezakeen.

Lehenik eta behin Merkataritzako egintzak arautu beharra ikus genezakeen, hauexek Merkatariek eginiko kontratuak dira. Horrenbestez lehenik Kontratuaren xedapenak izango dira kontuan hauek arautzen dutena xedagarria den heinean, Adibidez entrega noiz nola egin etab. Ondoren, kontratuaren eraentza ezean ohiturari erreparatuko zaio eta azkenik zuzenbide komuna. Ordea azpimarratu beharra dago hau Zuzenbidearen arlo xedagarri baten aurrean gaudenean bakarrik emango dela. Horrenbestez konklusio moduan hau esan genezakeen.

- Kontratuzko harremana bada: Merkataritza kodearen 2. artikulua aplikatuko da kontratuak zuzenbide iturri bezala integratuz
- Zuzenbide Orokor kasuan: Kode Zibileko 1. artikulua aplikatuko da hau da izaera imperatiboa emango da, legeak esaten duena beteko da soilik.

Orduan zer gertatzen da Zuzenbidearen printzipio orokorrekin? Hauek nahiz eta aipu ez egin kodeak, bere garrantzia dute ordenamendu merkantilean, hauek azkenengo neurri moduan erabiliko dira hau da legegintza zibilak huts egitean.

II.Merkataritza Kodea eta Lege berezia

Hemen azpimarratu beharra daukagun arazoa da, Espainian beste estatu batzuetan ez bezala, ez dagoela legegintza merkantil unitario bat, baizik eta Merkataritza kodeak Zuzenbide Merkatalizat ulertzen dugunaren objektuaren zati bat bakarrik arautzen du, Obligazio Zuzenbidea hain zuzen ere. Honela lehenengo gaian aipatu dugun bezala hianbat materia daude (Lehiaketa, Konkurtso egoera etab) non beraien legedi propioa garatu duten.

III.Merkataritzako usadioa

1.Kontzeptua: Kontzeptu aldetik Merkataritza usadioak, Zuzenbide pribatuko kontzepzio berdina jasaten du, hau da Usadioa, praktika bat da non ez dagoen idatzia baino denboraren poderioz bere izaera loteslea irabazten duen alderdiekiko hain zuzen ere alderdiek loteslea izateko borondatea dutelako. Beraz usadioak hiru osagai ditu: Frogatua izatea, Praktika jarraitu bat egotea eta borondate bat egotea alderdien eskutik hau loteslea izan dedin.

2.Aplikazio eremua: Hemen Merkataritza Kodeko 2. artikuluen eta 50.artikuluen arteko antinomia batekin topa gintezke:

"Artículo 50

Los contratos mercantiles, en todo lo relativo a sus requisitos, modificaciones, excepciones, interpretación y extinción y a la capacidad de los contratantes, se regirán en todo lo que no se halle expresamente establecido en este Código o en Leyes especiales, por las reglas generales del Derecho común."

Hemen ikus genezakeenez ohitura kanpoan uzten da, eta kontratuak arautzen dutenaren ezean lege bereziari este merkatal kodeari erremittitzen da, eta hauen ezean legegintza erkidera. Hala ere hau ez da guztiz horrela, argi uzten duenez gero, artikulua kontratuen betekizun, modifikazio, salbuespen, interpretazio, iraungipen eta kontratatzaileen gaitasunari bakarrik eragiten dio, hau da hain zuzen ere kontratuen alderdi xedaezinera beraz lehen esandakoa baieztatzen da, hau da legea Zuzenbidearen arlo xedaezinera hedatuko da, ohitura arlo xedagarria ordea.

Historian zehar ohiturak garrantzi handia eskuratu zuen, batez ere arau idatzien kopurua eskasa zenean, hala ere Estatuaren sorrerarekin Erregeek ordenantzak ematen hasi ziren merkatal arloan, orduan ohiturak garrantzia galdu zuen. Azkenik esan beharra dago Ohiturak garrantzia eskuratuz doala gaur egun globalizazioa dela eta.

3.Funtzioak: Ohituraren funtzioak ordenamendu juridikoan bereziki bi dira.

- Funtzio Interpretatzailea: Alderdiak arautu dute baina gero aplikatzerako orduan ekintzak lagundu dezakete, hau da Adibidez Orujoaren adibidea dugu non kasu batean ez zen adostasunik eratzen ordujoaren itzulerarekin zer barnehartzen zuen horrek, likorea bera edo bere hondakinak ere.
- Integratzailea: Hau hutsune bat dagoenean kontratuan emango da, alderdiek ez dute arazo zehatz bat aurreikusi kontratuan eta legeak ez du ezer ere esaten, beraz sektore jakin horretan ematen den ohitura erreparatu beharko da jakiteko zein bide eman. Adibide bezala Sorolla margolan baten salmenta dugu non fede onez saldu zen faltsua zela jakin gabe, honela kontratuan ez zen aurreikusi ezer eta ohiturak zioenez fede onez egitean saltzaileak ez du erantzunkizunik saldu duenean.

IV.Zuzenbide Zibila

Zuzenbide Zibilaren lekua aztertzen badugu Ordenamendu merkantilean, esan beharra dugu lehenik eta behin Merkataritza kodeko 2. artikulua aplikatzen dela eta ondoren Zuzenbide Zibilaren izaera subsidiarioa azpimarratu beharra daukagu, Kode Zibilak bere 4.3 artikuluan azpimarratzen duen bezala.

V.Europar Zuzenbidea

Hemen jakina denez gero, Hitzarmen eratzaileak azpimarratu behar ditugu lehenik eta behin, Erroma Maastricht Amsterdam Niza eta Lisboa. Bestetik hauetatik eratorritako erregelamenduak eta zuzentarauak non merkatal arloan zeresan handia duten. Beste alde batetik Europar Batzordeak eginiko bateratze proiektuak azpimarratu behar ditugu, Hau da OLE LANDO ETA COM (2010) 370 eta Komisioaren liburu berdea. Hauek proiektu bateratzaileak dira beraz ez dute eraginkortasun juridikorik.

VI.Nazioarteko Merkataritza Zuzenbidea

1.Ekonomia modernoaren mundializazioa/Globalizazioa eta instituzionalizazioa: Puntu honi dagokionez, hemen ematen den berezitasuna nazioarteko harremanetan ematen diren kontratuetan zein zuzenbide aplikatzea eztabaidatzen da. Honela izanik Mexiko eta Espainiako bi enpresek kontratu bat sinatzen badute zein zuzenbide aplikatu? Mexikoko araudia Espainian aplikatzeak arazoak ekar ditzazke arlo prozesalean, dakigunez epaileak beharturik daude legea ezagutzera baino lege espainiarra soilik. Beraz zuzenbide mexikoarraren edukia eta honek jasaten duen interpretazio jurisprudentziala ezagutu beharrak epaileekiko lan zama pisutsu bat ekar dezake praktikan.

Honela ordenamendu internazionalak, hainbat instituzioen sorreraren beharra ikusi du (GATT OMC/WTO etab) Nazioarteko merkataritzaren erregulaziorako. Honela materia jakin batzuetan hitzarmenak eratu dira:

- Salgaien merkataritzarako: Vienako hitzarmena
- Zerbitzuen Merkataritzarako: AGCS
- Jabetza Intelektualarentzako: Hemen patenteen eraentza mundu guztian erkidetu nahi izan da

baino Indiaren kasuan gatazka batekin topa gintezke hauek ez baituzte ematen oso erraz beraz ez daude beharturik ematera.

2.Zuzenbide Materialaren bateratzea: Materia honetan esan beharra daukagu hainbat hitzarmen sinatu direla Merkataritza zuzenbidea ahal den heinean homogeneousatzeko helburuarekin, nahiz eta urruti egon hau emaitz handiak lortu dira helburu hau lortzeko.

- Genebako Hitzarmena: Hau kanbio-letretara eta txekeari buruzkoa da
- UNIDROIT: Leasing eta Factoring kontratueta hedatzen den hitzarmena da 1988.urtean sinaturikoa hain zuzen ere. Leasing Kontratua zera da ; Hiru alderdi daude, Ekoizlea, Leasing enpresa eta norbanakoa, Norbanakoak Leasing enpresari Auto bat erosteko eskatzen dio baino arrazoi batzuk direla eta honek ez du nahi autoa jabetzan izan eta honela izanik Leasing Enpresak erosi egiten du eta Norbanakoari edukitzan prestaturik ematen dio denbora jakin baterako, honexegatik (Edukitzan eta Erabileragatik) Kanon bat ordainduz. Denbora hura pasatzean norbanakoak erostea erabaki dezake kuota erresidual batengatik.
- Vienako Hitzarmena merkantzien salerosketarako
- Lex Mercatoria: Hau Ekoizpen autonomo eta ez estatala da Enpresarien bilera batek egina.

3.Ikasgaia: Merkataria

I.Merkatariaren Legezko kontzeptua

Merkataria, Zuzenbide merkantilaren ardatz subjektiboa da, honela bere definizioa Merkataritza kodeko 1.artikuluak zehazten du modu honetan:

1.Pertsona fisikoak

Artículo 1.

Son comerciantes para los efectos de este Código:

1.º Los que, teniendo capacidad legal para ejercer el comercio, se dedican a él habitualmente.

2.º Las compañías mercantiles o industriales que se constituyeren con arreglo a este Código.

Honela definizio honetatik pertsona fisikoen artean betekizun hauek azpimarratu behar ditugu.

- Gaitasuna: Capacidad legal bezala ezagutua, hemen ordea zalantza bat planteatu da doktrinaren ustetan, gaitasunataz hitz egitean zeri egiten diogu erreferentzia, Gaitasun juridiko orokorrari edo jarduteko gaitasun osoari? Doktrinaren gehiengoaren ustetan Jarduteko gaitasun osoari egiten zaio erreferentzia izan ere Merkataritza kodeko 4 eta 5 artikuluekin batera interpretatu behar da eta hau, Honea artikulua hauek diotenez, 18 urte behar dira (Jarduteko gaitasun osoa eskuratzeko adina) eta beraien ondarea xedatzeko askatasuna dutenek. Hala ere 5. artikulua salbuespen bat barneratzen du. Adingabeak eta bai ezgaituak ahalko dute jarraitu gordailu moduan beraien gurasoek zuten negozioa. Baino zergatik uzten bazaie jarraitzen eta ez martxan jartzen? Honi ezin baitiogu erantzun zeren hitzez hitzeko interpretazioari jarraiki ezin dugu esan hala ahalbideturik dagoenik.

Artículo 4.

Tendrán capacidad legal para el ejercicio habitual del comercio las personas edad y que tengan la libre disposición de sus bienes.

Artículo 5.

Los menores de dieciocho años y los incapacitados podrán continuar, por guardadores, el comercio que hubieran ejercido sus padres o sus causantes. guardadores carecieren de capacidad legal para comerciar, o tuvieran incompatibilidad, estarán obligados a nombrar uno o más factores condiciones legales, quienes les

suplirán en el ejercicio del comercio.

- Aritzea: Ejercer el comercio bezala arautua. Hau bi moduetan uler genezakeen. Lehenik zentzu juridikoan, honi dagokionez, (Erostea, saltzea, kudeatzea ekoizpena, zerbitzuak eskaintzea) ordea zentzu ekonomikoan eroste eta saltzea izango genituzke. Hemen ordea merkataritzan aritzeko irizpide gisa Irabazi asmo espekulatiboa izan behar dugu kontutan, hau da merkataria izango da bere negozioa Irabazi asmo espekulatibo batekin eramaten duena eta kanpo bizitza irabazteko subjektua. Honela ere kanpo profesio liberalak, artisautza nekazaritza eta abeltzaintza ditugu, tradizionalki hala izan delako.
- Ohikotasuna: Habitualmente bezala arautua. Honi dagokionez negozioa aurrera eramatea maiztasun batekin egitean datza profesionaltasun batekin, ez egun batean eta listo. Honela arauaren arabera zirkular zein beste medio batzuen bidez jakinarazi behar da.

Artículo 3.

Existirá la presunción legal del ejercicio habitual del comercio desde que la persona que se proponga ejercerlo anunciar por circulares, periódicos, carteles, rótulos expuestos al público, o de otro modo cualquiera, un establecimiento que tenga por objeto alguna operación mercantil.

- Izen propioaz jardutea: Hau nahiz eta kodean ez agertu, Jurisprudentziak eta bai doktrinak, ulertu du beharrezkoa dela zeren posible da gerente baten bidez jarduteak merkatariak, honela beharrezkoa da gerente horrek merkatariairen baimenarekin jardutea.

2.Merkataritza Baltzuak

Bestetik Merkataritza kodeak bere 1.2 artikuluan pertsona fisikoei egiten die erreferentzia. Honela merkataritzat hartuko dugun subjektua pertsona juridiko bera izango da, ez hau osatzen duten bazkideak.

Hauen jatorria Frantziako iraultzan dugula esan genezakeen, hemen gaur egun gure konstituzioan aldarrikatu diren hainbat printzipio sortu ziren.

- Askatasun printzipioa: Espainiar Konstituzioko 38.artikuluan barneratua.
- Bateraiezintasuna: Independentziarekin lotu genezakeen. Merkataritza kodeko 14. artikulua merkatariairekin batera egikaritu ezin diren hainbat kargu zerrendatzen dira. Politikari etab
- Debekua: Merkataritza kodearen 13. artikuluari jarraiki merkataria postua izan ezin duten hainbat subjektu zerrendatzen dira adibidez egoera konkurtsalaren erruduna.
- Merkataria atzerritarra: Merkataritza kodeko 15. artikuluari jarraiki, atzerritarrek merkataritza egikaritu ahal izango dute espainiar beraien estatuaren legediaren arabera.
- Galtzea: Hau gehienbat jarduera uzteagatik edota hiltzeagatik emango da.

II.Merkatariairen erantzunkizuna

Hemen nahiz eta merkataritza zuzenbideari buruz hitz egiten egon, Kode zibila izan behar dugu kontuan 1911.artikulua hurrenez hurren. Honela izanik Merkataria edozein zordun bezala bere obligazioen betebeharrerako bere ondasun presente eta etorkizunekoekin erantzungo du. Hemen Erantzunkizun mugagabea ezartzen da, hau da erantzunkizun unibertsalaren printzipioa ezarri.

Artículo 1911

Del cumplimiento de las obligaciones responde el deudor con todos sus bienes, presentes y futuros.

Bestetik, kontutan izan behar dugun araua Kode Zibileko 1101. artikulua da hemen merkatariairen erantzunkizuna finkatzen da kontratuan onarturiko klausulen bidez.

Artículo 1101

Quedan sujetos a la indemnización de los daños y perjuicios causados los que en el cumplimiento de sus

obligaciones incurrieren en dolo, negligencia o morosidad, y los que de cualquier modo contravinieren al tenor de aquéllas.

Era berean ezaguna dugun 1902.artikulua aipatu behar dugu, hain zuzen ere edozein zuhurtziagabekeria edo dolutik eratorritako erantzunkizuna arautzen duen artikulua merkatariaren aurka.

Artículo 1902

El que por acción u omisión causa daño a otro, interviniendo culpa o negligencia, está obligado a reparar el daño causado.

Azkenik, Kzeko 1903.4 artikulua izan behar dugu kontutan, hemen merkatariak menpekoengatik duen erantzunkizuna adierazten da, hau da merkatariaren langile batek errua badu kalte bat eragiteagatik (Adibidez SCHEWEPESS eko botillaren tapa)

Lo son igualmente los dueños o directores de un establecimiento o empresa respecto de los perjuicios causados por sus dependientes en el servicio de los ramos en que los tuvieran empleados, o con ocasión de sus funciones.

Hala ere jurisprudentziaren joerari erreparatzen badiogu, hemen ahal dugu hainbat puntu azpimarratu;

- Objektibazioa: Jurisprudentziak kalte baten existentziaz gain honen eta portaeraren arteko harreman kausal bat galdatzen du.
- Mugatzea: Honetarako badaude hainbat pertsona juridiko mota non erantzunkizuna pertsona juridiko honek duen aktiboetara bakarrik hedatzen dena. Kapitalizazio baltzuak edota bazkide bakarreko sozietateen kasua da (Sozietate Anonimoak, Erantzunkizun mugatuko sozietateak edota bazkide bakarrekoak).

III.Pertsona ezkondua Merkataritzako jardueran.

Ezkontza instituzio zibil bat dela jakinik, Kode zibilean barneratzen dira ezkontzaren eraentza ekonomikoaren mota ezberdinak.

- Lehena, Irabazitako ondasunezkoa da bienes gananciales bezala ezagutua, honek supletorioki jokatzeko gainontzeko eraentzekiko, eta bai Gipuzkoan eta bai Bizkaian onartzen diren formak dira. Hau Kzeko 1344.artikuluaren arautzen da eta honela funtzionatzen du; Ezkontideen artean ondare erkide bat eratzen da non honek bien ondarea osatzen duen, dibortziaztean hau bi zatietan egingo da.

"Artículo 1344

Mediante la sociedad de gananciales se hacen comunes para los cónyuges las ganancias o beneficios obtenidos indistintamente por cualquiera de ellos, que les serán atribuidos por mitad al disolverse aquella."

- Bestetik Ondasun banaketa erregimena dugu, Hau ezkontide bakoitzak bere ondarea berea izaten jarraituko du eta ez da ondare komunik eratuko.

Artículo 1437

En el régimen de separación pertenecerán a cada cónyuge los bienes que tuviese en el momento inicial del mismo y los que después adquiera por cualquier título. Asimismo corresponderá a cada uno la administración, goce y libre disposición de tales bienes.

- Partaidetza Hemen ezkontide bakoitzak ondare komun bat eratzen du baino hemen barneratuko direnak ezkontza indarrean egon deneko lorturiko ondarea izango da.

Artículo 1411

En el régimen de participación cada uno de los cónyuges adquiere derecho a participar en las ganancias obtenidas por su consorte durante el tiempo en que dicho régimen haya estado vigente.

Honela ezkontzak zein nolako eaentza hartzen duen garrantzitsua izango da merkataria erantzunkizuna zehazteko unean. Honela Merkataritza kodearen 6.1 artikulura joan behar dugu

Artículo 6.

En caso de ejercicio del comercio por persona casada, quedarán obligados a las resultas del mismo los bienes propios del cónyuge que lo ejerza y los adquiridos con esas resultas, pudiendo enajenar e hipotecar los unos y los otros. Para que los demás bienes comunes queden obligados, será necesario el consentimiento de ambos cónyuges.

Honen arabera, beti erantzungo du merkataria bere merkataritza jardueretatik eratorritako egintzetatik. Hemen hala ere badugu arazo bat interpretatzerako orduan, izan ere badugu hitz bat "resultas" non bi aldiz erabiltzen den baino bakoitzean esanahi ezberdina jasotzen duen. Lehenengo erabilpenean zorra hitza nahi du esan hauetatik beti erantzunaz bere ondarearekin eta bigarrenengoan irabaziei egiten die erreferentzia, honela izanik, Enpresariak bere ondarea eta ondare erkidera ekarri duenarekin erantzungo du. Honela ondare pribatiboari dagokionez, hainbat puntu zerrendatu genitzaizkeen. (Kzren 1346.art)

Artículo 1346

Son privativos de cada uno de los cónyuges:

- **1.º** Los bienes y derechos que le pertenecieran al comenzar la sociedad.
- **2.º** Los que adquiera después por título gratuito.
- **3.º** Los adquiridos a costa o en sustitución de bienes privativos.
- **4.º** Los adquiridos por derecho de retracto perteneciente a uno solo de los cónyuges.
- **5.º** Los bienes y derechos patrimoniales inherentes a la persona y los no transmisibles inter vivos.
- **6.º** El resarcimiento por daños inferidos a la persona de uno de los cónyuges o a sus bienes privativos.
- **7.º** Las ropas y objetos de uso personal que no sean de extraordinario valor.
- **8.º** Los instrumentos necesarios para el ejercicio de la profesión u oficio, salvo cuando éstos sean parte integrante o pertenencias de un establecimiento o explotación de carácter común.
- *Frogaren zama nork du hartzekodunak ala zordunak? Hemen doktrina separaturik dago.*
- *Honela enpresariaren eta hartzekodunaren arteko interes kontrajarriekin topa gintezke.*

Honela 6.artikularekin jaraiki bi ondare motekin topa gintezke,

Ezkontzako beste ondasun amankomunak: Hauekin erantzuteko baldintza Ezkontidearen baimena izango da. Merkataritza Kodearen 7.8 artikuluan ezarria

Artículo 7.

Se presumirá otorgado el consentimiento a que se refiere el artículo anterior cuando se ejerza el comercio con conocimiento y sin oposición expresa del cónyuge que deba prestarlo.

Ezkontidearen ondasun propioak: Balidntza moduan adierazitako adostasuna galdatzen da Merkataritza Kodearen 9. artikuluan aintzatetsia.

Artículo 9.

El consentimiento para obligar los bienes propios del cónyuge del comerciante habrá de ser expreso en cada caso.

Bestetik ere, 6. artikulua, erantzunkizuna erator litezkeen egintzak ere atera genitzaizkeen.

- **Negozioen kudeaketa:**
  - Kudeaketa egintzak: KZ-eko 1375-1377.artikulu bitartean arautua. Kapitulazio ezean, ondasun

irabazien xedapena eta kudeaketa ezkontideei dagokie. Era berean administrazio egintzean beharrezkoa bada bi ezkontideen adostasuna eta bat ezgaiturik balego edo guztiz ezeztuko balu epaileak ahal du ordezkatu arrazoiak aurkitzen baditu. Xedapen egintzak egiteko ondasun irabaziengan bi ezkontideen onarpena beharko da. Batek ezeztuko balu edo ezgaiturik aurkituko balitz epaileak ordezkatu dezake.

- Xedapen egintzak: KZ-eko 1382-1386.artikuluen bitartean arautua. Ezkontideak ondare ganantzialak erabil ditzazke bere ezagutzarekin bere ondarearen kudeaketarako, bere lanbidearen egikaritzarako edo familiaren ingurabarretarako. Era berean ezkontideak modu erreziprokoan informatu behar dute beraien jarduera ekonomiko oroz. Bestetik beti baliozkoak izango dira ezkontidearen izenean dauden diruaren administrazio egintzak. Kreditu eskubideak bere izenean dauden ezkontideak egikarituko ditu.

4.IKASGAIA: MERKATAL ERREGISTROA

I.FUNTSEZKO NOZIOA

1.Aurrerakin historikoa eta esanahi modernoa

1. Erdi aroko korporazioen matrikula: Dakigunez gero, Erdi aro garaian merkataritza gremioen bidez ematen baitzen, Honela izanik, merkatariek beraien estatutu juridiko propioa baitzuten, bakoitzak bere auzitegi propioekin. Denboraren poderioz merkataritzaren jarduerak aurrera egiten jarraitu zuen eta honek kontrol bat galdatzen zuen, horrenbestez, Erregistroaren eraketari ekin zitzaion. Erregistroak bere lehen forman ez baitzuen gaur egun zuen konplexutasuna. Bere jarduerarik handiena merkataria ziren pertsonen zerrenda bat egitea baitzen, inolako egintzarik ere inskribatu gabe.
2. Merkatal Erregistroaren eboluzioa: Denborak aurrera egin ahala, Espainian erregistroak garrantzia eskuratuz joan zen eta garapena bi faseetan eman zela esan genezakeen. Honela lehen merkatal erregistroa 1829.urtean sortu zen. Honek gaur egun Fitxero moduan ezagutzen dugun sistema erabiltzen zuen, hau da bertan izenak eta merkatal egintzak barnebiltzen ziren hirugarrenen esku utziz, datu hauen egiazkotasunari inolako jaramonik egin gabe. Bestetik 1885. urteko Merkatal erregistroa dugu, hemen egintza juridiko gehiago dira inskribagarri konplexutasun handiagoa eskuratuz.
3. Funtzioak: Merkatal erregistroaren funtzioen artean, gaur egun, hauek azpimarratu behar ditugu
  - Merkatarien inskripzioa: Sozietateak derrigorrez inskribatu beharra daukate, Pertsona fisikoek ordea ez dute obligazioa hau egiteko, baina hala ere onuragarria izan liteke beraient negozioentzako hauek inskribatzea. Behin erregistraturik pertsona merkataria izango da eta Merkataritza kodea aplikagarri bilakatuko zaio. Hemen inskribatu nahi dugun enpresaren arabera orri bat irekiko digute bakoitzaren berezitasunak barneratuz. Honela adibide moduan esatea daukagu ondare erantzunkizuna barneratuko dela baita ere gerente batek izan ditzazkeen funtzioak do bere erantzunkizuna mugatzea. Hau honela izanik hirugarrenen interesentzako mesedegarria da zeren kontratatzen duten enpresen informazio bat esleitzen die beraien segurtasun juridikoa bermatuz.
  - Urteko kontuen publizitatea: Hau honela izanik edonork eskuratu ditzazke, horrenbestez enpresa batekin negozioak egin behar baditugu enpresa honen kontabilitatea eskuratu dezakegu bere egoera ikusteko.
  - Kontabilitate liburuen legalizazioa: Lehen liburu handi batzuekin egiten zen gaur egun ordea ordenagailu bidez aurkeztu dira.
  - Aritu eta kontu ikuskariak izendatu: Hauen funtzioa, enpresen kontuak ikuskatzean datza, hau da ea beraiek aurkezturiko kontuak eta errealtatea bat datozen, gazteleraz <<Auditoria Externa>> era berean kontabilitatea ea kodeari egokitzen zaion aztertzen da. Bestetik ondarearen baloraziorako adituak ditugu, behin merkataria batek ondare bat erregistratzean, adituak ondare horren balioa adieraziko du bere irizpideen arabera.

2.Sistema: Sistemei dagokionez bi mota azpimarratu behar ditugu.

- Inskripzio sistema: Eramandako dena erregistratzaileak aztertzen du hau da behin erregistrorako eskriturak aurkeztean erregistratzaileak dena aztertuko du ea dena errealitateari eta legegintzari egokitzen den.
- Fitxero sistema: Erregistratzaileak eskriturak dauden bezala barneratu eta hirugarrenei aurkeztuko die dauden bezala, hauek zalantzan jarri gabe.

3. Antolaketa: Antolaketa lurraldetarrari dagokionez, Merkataritza erregistro bat probintzia bakoitzeko dugu. Hala ere Erregistro zentrala ere aipatu beharra daukagu, izan ere honek, Madrilen kokatzen da eta probintzia bakoitzeko erregistroei informazioaren laburpen bat eskatzen die hau ondoren argitaratua izateko Merkataritza erregistroaren Aldizkari ofizialean. Honela egitura organikoari dagokionez, Merkatal erregistroa Justizia ministeritzaren menpean dago, zehatzago izateko erregistro eta notaritzaren zuzendaritza orokorraren menpe.

4. Erregistroko publizitatearen printzipio orokorrak: Erregistro merkantilaren jardueraren funtzionamendua azaltzen duten printzipioen artean hauek azpimarratu behar ditugu.

- Inskribatzeko beharra: Merkataritza kodearen 19.2 artikuluari erreparatzen badiogu enpresari indibidualak ez diren gainontzeko supostuak (16.artikulukoak) betebeharrak moduan erregistratzea dute, hau beharrezkoak zaizkien dokumentuak esleitu ondoren. Honela ere Salbuespena norbanakoentzako dugu hauek inskribatzea ez baita beharrezkoa, potestatiboa baizik. Hala ere lehen esan dugun bezala beharrezkoa zaie erregistratuak izatea dokumentu edo egintza oro erregistratzeko eta hauen efektu legalez baliatzeko. Honi ere itsasontziak erregistratu beharra gehitzen zaio non hau ez egiteak ondorio larriak ekar ditzazke (Erantzunkizun unibertsala).

Artículo 19

1. La inscripción en el Registro Mercantil será potestativa para los empresarios individuales, con excepción del naviero. El empresario individual no inscrito no podrá pedir la inscripción de ningún documento en el Registro Mercantil ni aprovecharse de sus efectos legales.

2. En los demás supuestos contemplados por el apartado uno del artículo 16, la inscripción será obligatoria. Salvo disposición legal o reglamentaria en contrario, la inscripción deberá procurarse dentro del mes siguiente al otorgamiento de los documentos necesarios para la práctica de los asientos.

- Dokumentu publikoaren beharra: 18.1. artikuluari jarraiki, inskripzioa dokumentu publiko bidez egin beharko da, eta legeak eta erregistroaren erregelamenduak zehaztuko du zeintzuk diren dokumentu pribatuak onartzen diren kasuak.

Artículo 18

1. La inscripción en el Registro Mercantil se practicará en virtud de documento público. Sólo podrá practicarse en virtud de documento privado en los casos expresamente prevenidos en las Leyes y en el Reglamento del Registro Mercantil.

2. Los Registradores calificarán bajo su responsabilidad la legalidad de las formas extrínsecas de los documentos de toda clase en cuya virtud se solicita la inscripción, así como la capacidad y legitimación de los que los otorguen o suscriban y la validez de su contenido, por lo que resulta de ellos y de los asientos del Registro.

- Erregutze printzipioa: 18.2. artikuluan arauturik dagoenez gero. Erregistroak bere prozedura guztiak interesatuaren ekimenez hasiko dira eta ez ofizioz.
- Legezketasun printzipioa: 18.2. art.ari jarraiki, erregistratzaileek legezketasunaren arabera aurkezten zaizkien dokumentuak aztertuko dituzte ea hauek hauetara egokitzen diren ala ez jakiteko. Era berean dokumentu publiko hauek aurkezten dituzten subjektuen gaitasuna eta zilegitasuna aztertuko dituzte.
- Publizitate formalaren printzipioa: 23. artikuluari jarraiki inskribatzen diren egintza oro, segurtasun

- juridikoa eta trafikoa bermatzeko helburuarekin, Erregistroko aldizkarian argitaratuko da.
- Zehaztasunaren printzipioa: 20.1. art. Erregistro bertan jasotzen dena, Egiatzat hartuko da honela inskripzioa akastuna bada akastuna izaten jarraituko du erregistratzerakoan. Hala ere efektuak argitaratzen unetik aurrera izango du, hala ere 15 eguneko epe bat esleitzen zaio datu hauen berri inolaz ere sarbiderik izan ez duen subjektuari. Honela erregistroaren inskripzioek *iuris tantum* presuntzio bat jasotzen dute argitaratzen direnean, baina ez dute eraginkortasunik izango aurretiaz egin diren egintzen aurka. Honela bi kasu aipatu genitzazkeen
  1. Hiru bazkideko baltzu batean bazkide batek baltzua uzten du baina bere egintza ez baitu erregistroan inskribatzen. Ondoren banketxeari ordaindu ez dioten maileguarengatik ondare erantzunkizuna eskatzen diote. Hau posible izango da zeren bere egoera erregistralki bazkide bezalakoa izango da.
  2. Bikote batek mailegu bat eskatzen du eta ondare komunalekiko erantzunkizuna onartzen du dokumentu baten bidez. Dokumentua ez dute erregistratzen. Hala ere banketxearen alde dokumentu horrek efektuak eragingo ditu.
- Fede publikoaren printzipioa 20.2.II art. Merkataria ez du jakin behar egintza deuseza denik, hau da efektuak argitaratzean izango ditu.

II. Inskripzioa eta argitarapena.

II.1. Publizitatearen objektua: numerus clausus printzipioa aintzatesten da eremu honetan. Hau da egitate bat zein sozietate bat inskribatzeko 16.1 eta 22.artikuluetan aurreikusten direnak BAKARRIK ahalko dira erregistratu gainontzeko denak ez. Honela lehen esan dugun bezala, enpresa bakoitzak bere orri pertsonala du bakoitza bere errealitateari egokituz. Era berean lege bereziak dioenari erreparatu behar diogu Numerus Clausus honen luzatze efektu bat eman dezake eta.

II. 2. Inskripzioaren eraginkortasuna: Inskripzioak izaera deklaratzailerak izango du hau da egintza inskribatzen den bezalakoa izango da, ez zaio beste inolako efekturik gehituko. Hala ere kapitalezko baltzuen sorreran topatzen dugu salbuespena, hauetan derrigorrezkoa baita eta inskripzioa eraginkortasuna izan dezaten, hau da egintzak balioa du egiten den unetik kapitalezko sozietateak eratzekoak ezik. Honela egintza bat deuseza dena erregistratzeak ez dio baliozkotasuna ematen edo bere akatsak subsanatzen.

II. 3. Publizitate materiala:

§ 1. **Aurkajargarritasuna** (oponibilidad) M.K.ko 21. artikuluan arautzen da, Arau orokor gisa zera hartu behar dugu, Inskribatu eta argitaratu diren egintzak aurkajargarriak dira hau da merkataria hiru garrenen aurrean erabil ditzazke frogatu moduan. Adibidez Ezkontidearen oposizioa ondasun komunalekin erantzuntera Merkataritza Kodearen 6.2 artikuluari jarraiki.

Hala ere beti dugu salbuespen bat, 21.2 artikuluan topatzen duguna, Inskribatzailearen egintza baten bidez beste egoera bat suposatuta daitekeenean da. Hau Doktrina jurisprudentzialak aintzatetsi duen printzipio bat da (Itxurakeria juridikoarena) Hau da kasu honetan zera gertatzen da. Duralfe enpresaren kontseilari batek maileguak eskatzeko eskumena lortzen du. Ondoren honek mailegu bat eskatzen dio banketxe bati. Ondoren erregistroan aldaketa bat ematen da eskumen hau kenduz kontseilariari eta Banketxeak erantzunkizuna eskatzen dio kontseilariari. Honela Duralfe enpresak erantzun egin beharko du Hemen inskribatzailearen egintza baten bidez beste egoera bat suposatuta daitekeenean nahi da babestu.

§ 2. **Ezezko publizitatea** (publicidad negativa) M.K.ko 21. art.: Honi jarraiki, Erregistroan jasotzen ez dena, inskribagarria izanik, ezin da aurkajarri izan ere erregistroak emandako informazio oro errealitatearen gainetik dago, hau da itxura bat ematen da erregistrokoa gainjarritik. Honela fede oneko babes bat esleitzen zaio hirugarrenari, izan ere suposatzen da hirugarrenak beti aurkakoa frogatzen ez den bitartean fede onez jardungo duela. Honela lehen aipaturiko Baltzu kolektiboaren adibidea kokatu genezakeen. Honela Hirugarrenak argudio moduan erregistroko informazioaren eraginkortasuna alegatu behar du.

§ 3. **Baiezko publizitatea** (publicidad positiva): M.K.ko 20.2, 21.3 artk. Inskripzioaren edo argitalpenaren akatsaren kasuan diskordantzia bat emango balitz erregistratzaileraren erruagatik erregistroko inskripzioak ez du baliorik izango

Merkataritza zuzenbidea. 5.Ikasgaia: Merkataritzako kontabilitatea

I.SARRERA

Kontabilitatea, enpresa batek, bere jardueraren ondorioz ematen diren gastuen eta bai sarreraren arteko informazioa ematen digun dokumentua da, honetan bai enpresaren ondasunak (Aktiboa) eta bestetik kapitala eta zorrak (pasiboa) aurkezten dira. Hauen kopuruak bukaeran berdina izan behar dute. Honela izanik kontabilitatea aurrera eramateko pauso eta irizpide batzuk jarraitu behar dira. Merkatariek ez dauka askatasunik hau egiteko honela izanik Merkatal kodeak bere 25. Artikuluan biltzen du merkatariek duten obligazioa beraien enpresen kontabilitatea aurkezteko. Kontabilitate honek egokia eta ordenatua behar du izan. Honela ezaguarri bakoitzak bere arrazoiak ditu

- Ordenaren ikuspuntutik, ordenik gabe ez dago kontabilitaterik, izan ere hau gabe ez baitu eta bere funtzioak beteko, hau da enpresaren jardueraren jarraipen kronologiko bat egitea eta balantze zein inbentarioen egite periodikoa.
- Egokitasunari dagokionez, bere jarduera eta enpresa beraren dimentsiora hedatu behar du.

Honela enpresariarengan erortzen da kontabilitatea egiteko obligazioa bai pertsona juridiko zein natural. Pertsona juridikoetan administrariaren esku dago, eta naturaletan enpresari berarengan.

Kontabilitatea garrantzi handiko dokumentu bat da honek ez egitea ekar ditzakeen ondorioei erreparatzen badiogu, izan ere konkurtso egoeran eroriaz gero administraria errudun kalifikazioa izan dezake eta honek bere baitan, suspentsio bat ekar dezake. (Ikus M.K 164.2.1,165.3.art). Ikuspuntu penalari dagokionez, delitu bat baino gehiago eman liteke hau da kontabilitate faltua edota beste kontabilitate bat erabiltzea. (KP.eko 290, 310, eta 392.art).

Izaera juridikoari erreparatzen badiogu, hau bi moduetan islatzen da; Tradizio kontularien teknikari erreparatzen badiogu hau merkatariaaren antolaketa eremuan barneratzen da hau da merkatariaaren mesederako izan daiteke merkataria berak bere enpresaren egoera nolakoa den jakin ahal izateko helburuarekin. Bestetik guztiz juridifikaturik dago, hau da zuzenbide beharrezko delakoaren barne sartu da guztiz beharrezkoa dela pentsatzen delako enpresa batek hirugarrenetikiko konfiantza itxura bat ematea enpresak bere kontabilitatearen bidez. Honela izanik, oso modu hertsian arauturik dagoen arau juridiko sistema baten aurrean gaude.

1.Kontabilitatearen funtzioa

Kontabilitateak, gure ordenamendu juridikoan hainbat funtzio esleitzen zaizkio. Informazioa ematea, hau da bai barne ikuspuntu eta bai kanpo ikuspuntu batetik, barne ikuspuntutik enpresari berarentzako interesgarria da, izan ere jakin dezakeelako bere jardueraren egikaritzan, hartu ditzakeen erabakiek bere enpresaren ondarean zer nolako ondorio izan ditzakeen. Bestetik enpresa horrekin harreman ekonomikoak izan nahi dituzten merkatariek (Hartzekodunak, langile, inbertsiogileek) nahiko dute jakin enpresa horren egoera zein den, hau da enpresaren diagnostiko bat egiteko erabiliko da. Azkenik Estatuari ere interesgarria zaio enpresaren kontabilitatea ezagutzea, izan ere, bai arlo fiskal zein gizarte segurantzakoan enpresaren egoera nolakoa den jakitea guztiz beharrezkoa da, hau da interes publiko bat du.

Beste alde batetik, enpresariak, mugimendu guztiei buruzko idazpena egiteko obligazioa dauka, (25.art) eta dokumentazio eta frogagiri guztiak gordetzeko gutxienez 6 urte baino lehenagokoa (30.artikulua). Honek hain zuzen ere enpresaren egoera eta enpresa berak duen jardueraren etorkizuneko egoeraren berri ematea dakar. Honela ondorio moduan esan genezakeen, Kontabilitateak merkatariaarengan kontrolaren beharra sortarazten duela izan ere guztiz beharrezkoa eginez enpresariari bere jarduera kontrolatzeko betebeharra eratzen zaio.

2. Europar zuzenbidearen harrera: 1989ko erreforma.

1829.ko Kodea: Kode honek bere baitan zehazturiko erregimen juridiko bat barneratzen du merkatarien kontabilitatean, merkatariari hainbat liburuetan bere jardueraren berri ezarri. Lehenik lehen instantziako epaitegiek legalizatu behar zituenak. Hemen era berean sistema kontinentalaren aurreikuspenak barneratzeko joera arautzen du.

1973. urteko erreforma: Honek aldaketa sakona suposatzen zuen, arlo kontablean, hainbat liburuen beharrezkotasuna (Libro mayor adib) ezabatuz.

Europar zuzenbidearen armonizazioa: Espainia Europar Erkidego Ekonomikoan sartu izanak, araudi aldetik aldaketa sakonagoa suposatzen zuen hain zuzen ere hiru dira orain arte inplementaturiko zuzentarauak. IV Zuzentaraua, Kapitalezko baltzuen urteko kontuei buruzkoa, VII Zuzentaraua, kontu bateratuei buruzkoa eta VIII. Zuzentaraua, kontu ikuskaritzari buruzkoa. Hauek lehen ikuspuntu batetik burtsan inbertitzen zuten enpresei zegokien, baina espainiak bere legegintzan enpresa guztiei hedatzea erabaki du.

Harrerari erreparatzen badiogu, 19/1989 eta 19/1988 legeetan barneratu dituen hauek hain zuzen ere "Imagen fiel printzipioa" eta kontabilitatearen egiazkotasunaren garrantzia biltzen dituzte. Honela eraentzari erreparatzen badiogu, 25-33 artikuluetan, liburuen eraentza biltzen da, 34-41 artikuluetan urteko kontuak, 42-49 artikuluetan kontu bateratuak ematen dira. Baltzu anonimoen Legea (LSA) 171 e.o. artk., gaur 2010eko Kapitalezko baltzuen legea (LSC), 236 e.o. artk. Ere biltzen dira jardura hauek.

3. 2007ko erreforma

NIC-NIIFen harrera, hau da Pariseko komisioak NIC-NIIF delako arau batzuen sorrerari ekiten dio, hauek bere baitan kontabilitatearen inguruko arauak dira non gomendio moduan islatzen diren lehenik Europar batzordeari. Ondoren batzordeari egokia iruditzen bazaio hauek erregelamenduetan eraten ditu. Beste alde batetik adibide gisa Europar Komisioaren 1725/2003 erregelamendua dugu honek printzipio bezala, arrazoizko edukia barneratuz. Hala ere esan beharra daukagu IASB erakunde honek US-GAAP erakunde estatu batuen eragina jasotzen duela, horrenbestez, esatea daukagu arlo kontablean proiektu armonizatu bat aurrera eramateko gura dagoela. Honela ere beste iturri batzuk barneratzen dira merkataritzako kodearen 38.1 artikuluan: Plan general contable delakoa, PYMEentzako Plan orokorra eta ICACen ebazpenak (instituto de contabilidad y auditoria de cuentas).

II. KONTABILITATE FORMALA: MERKATARITZAZKO LIBURUAK

Merkataritzako kodearen 27. Artikuluak, Sistema tradizionala barneratzen da, hau da liburuen legalizazioa, Hau tradizionalki idatziz egiten baitzen, baina gaur egun informatikaren eragina dela eta guztiz informatizaturik dago.

1. Nahitaezko eta nahibadako liburuak

- Nahitaezkoak: Hauek guztiz beharrezkoak dira aurkeztea.
  - Eguneroko liburua hau 25.1 eta 28.2 artikuluetan arautzen da, hemen eguneroko eragiketa ekonomikoak biltzen dira, hauek hilabete bat baino urriagoa den epe batean eman behar da, honela enpresaren egunerokotasuna nahi da islatu dokumentu kontable honen bidez. Honela eduki aldetik xehetasunez hornituriko dokumentu baten aurrean gaude.
  - LICA: Inbentarioaren eta urteko kontuen liburua da, honek bere eraentza 25.1 eta 28.1 artikuluetan topatzen du, honek egoera ekonomikoaren ikuspegi orokorra ematen digu eta hiru hilabeteko epeetan aurkeztuko da.

Nahibadakoak: Liburu nagusia (Libro mayor) eguneroko liburuaren eta LICArekin arteko nahasketa bat da balantzearen kontusail bakoitzeko mugimenduak jasotzen dituen kronologikoki.

2. Ukanbeharrak

- Osotasuna: lehen esan bezala hau 25. artikuluan jasotzen da izan ere ordena guztiz beharrezkoa da txukuntasunarekin batera, hain zuzen ere kontabilitatea aurkezteak duen funtzioa (informazioa ematea) ez baitlitzatekeen eta beteko.
- Egiazkotasuna: hau 29 eta 34.2 artikuluetan ematen da, hau da kontabilitateak bakarria behar du izan eta honek ezin baitu inolako gezurrik barneratu (teorian) izan ere lehen aipatu dugun bezala delitua izan liteke egiazkotasun hau ez betetzea.

- Gordetzea: Enpresariak gutxienez aurretiazko 6 urteetako kontabilitate planak jaso behar ditu bere baitan, gainontzekoekin nahi duena egin dezake.

3. Liburuen esanahi juridikoa

Idazpenak, zuzenean, izaera patrimonialeko egitateei buruzko informazioa ematen dute, ez egitate juridikoei buruzkoa, baina haiek azken hauen ondorio direnez, lortzen da liburuengandik eduki juridikoa duen informazioa

Bestalde bertan jasotzen diren datuak izan ditzakete ondorio juridikoak: ad.: ondare netoak ez badu kapitalaren kopurua estaltzen kapitala murrizteko edo sozietatea desegiteko obligazioa. Honela auzitegien aurrean Merkataritza kodearen 31. Artikuluari jarraiki froga balioa dute liburuek.

4. Kontabilitate sekretua

Printzipio orokor gisa, ordenamendu juridiko merkantilak bere 32.1 artikuluari jarraiki sekretua ezartzen du.

Hala ere salbuespen batzuk ere xedatzen dira

- Beti epailearen agindura: Epaileak beharrezkoa iruditzen zaion heinean, ikuskapen bat aurrera eramaten ari den heinean, modu orokorrean enpresa bat prozesaturik dagoenean MK.ko 32.2 artikulua komunikazio prozesuan dagoenean enpresak bere kontabilitate osoa aurkezteko beharra dauka inolako sekreturik gorde gabe. Beste alde batetik, ikuskapen partziala dugu, hau 32.3 artikuluari jarraiki datuak erakusteko (exhibitzeko) betebeharra du enpresak hala ere hau auziari dagokion gaiaren ingurukoa izango da
- Enpresak esan bezala urteroko kontuen gordailua egin beharko du eta hauek merkatal erregistroan aurkeztu
- Kontrol publikoaren kasuetan ogasunak ikuskaritza kasu batean enpresari beharrezkoa iruditzen zaion datuak eskatu ditzake.

III. Kontabilitate materiala: Urteko kontuak

1. Mk.ko 34.1 artikulua, urteroko ekitaldiaren bukaeran emaitza ekonomikoak adierazten dituzten dokumentuak aurkezteko betebeharra eratzen du.

Honela ere balantzeari erreparatzen badiogu, 35.1 artikulua deskribatzen du, zein den merkatariairen ondarea ekitaldi ekonomikoa ixten den egunean. Hauxe da bere edukia

- aktiboan: merkatariairen tituloduntzapean dauden ondasun eta eskubide ekonomikoak
- ez korrontea (no corriente/fijo-finkoa): enpresaren fondo iraunkorra osatzen duten elementuak (materiala: makinak, eraikuntzak, instalazioak)+ ez-materiala: jabego industrial, I+D gastuak...+ finantzieroa: akzioak)
- korrontea (corriente /mugikorra- circulante): lehengaiak, ekoiztutako produktuak, kobratzearen dauden kredituak, xedagarria ...
- pasiboan:
- ondare netoa (norberaren baliabideak -recursos/fondos propios): kapitala+erreserbak+ urteko emaitzak (kontusail bikoitzaren sistema)
- pasibo korrontea eta ez korrontea (besteren baliabideak -recursos/fondos ajenos): zorrak (hornitzaileekin, maileguak ...)
- Amortizazioa: urteen poderioz higiezinak jasaten duten depreziazioa aurreikusten duen partida da.
- Probisioak: Hemen etorkizunean gauzatzeko aukera duten gastuak barneratzen dira.

Bestetik, irabazi galeren kontua dugu: 35.2 artikulua ekitaldi ekonomikoan egon diren gastuen deskribapena egiten duen dokumentua da hau.

Ondare netoan emandako aldaketan egoera, hau 35.3 artikuluan barneratzen da, esan bezala pasiboko amortizazioen partida da.

Xedagarriaren mugimenduen egoera: 35.4 art.

Memoria: 35.5. art. beste dokumentuak ematen duten informazioa osatzen eta azaltzen du (LSC 260.art. edukia)

LSC 257 art. Balantze laburtua (258 art. Irabazi-galeren kontu laburtua, 261 art. Memoria laburtua)

Dokumentuen Printzipioak: Hemen kontabilitate dokumentuek jaso behar dituzten balorazioa arautzen dituzten printzipioak agertzen dira.

- Irudi Zintzoaren printzipioa; Hau Merkataritza kodearen 34.2 artikuluan jasotzen da hau da kontabilitateak urtero argitasunez aurkeztu behar dira eta ondarearen irudi fidela adierazi behar dute, enpresaren egoera finantzieroa gain, enpresaren emaitzetan ere. Honela ere kontabilitatea errealtate ekonomikora egokituko da errealtate juridikoaz gain.

2. Las cuentas anuales deben redactarse con claridad y mostrar la imagen fiel del patrimonio, de la situación financiera y de los resultados de la empresa, de conformidad con las disposiciones legales. A tal efecto, en la contabilización de las operaciones se atenderá a su realidad económica y no sólo a su forma jurídica.

- Neurritasun printzipioa: Hau Merkataritza kodearen 38.1 c) artikuluan arautzen da hemen Europar sistema kontablearen ezaugarririk garrantzitsuena ikus genezakeen prudentzia eta kontu handia kontabilitatean datuak jasotzerako orduan; Hau da galerak egoteko aukera aurreikustean hauek kontabilitatean jaso beharko dira aurreikusten den unetik, ordea irabaziak lortzen diren egunean jasoko dira ez hauek lortzeko aukera dagoen unean.

c) Se seguirá el principio de prudencia valorativa. Este principio obligará a contabilizar sólo los beneficios obtenidos hasta la fecha de cierre del ejercicio. No obstante, se deberán tener en cuenta todos los riesgos con origen en el ejercicio o en otro anterior, incluso si sólo se conocieran entre la fecha de cierre del balance y la fecha en que éste se formule, en cuyo caso se dará cumplida información en la memoria, sin perjuicio del reflejo que puedan originar en los otros documentos integrantes de las cuentas anuales. Excepcionalmente, si tales riesgos se conocieran entre la formulación y antes de la aprobación de las cuentas anuales y afectaran de forma muy significativa a la imagen fiel, las cuentas anuales deberán ser reformuladas. En cualquier caso, deberán tenerse en cuenta las amortizaciones y correcciones de valor por deterioro en el valor de los activos, tanto si el ejercicio se salda con beneficio como con pérdida.

Asimismo, se deberá ser prudente en las estimaciones y valoraciones a realizar en condiciones de incertidumbre.

- Funtzionamenduan dagoen enpresa , Hau Merkataritza kodeko 38.1 a) artikuluan jasotzen da. Honen arabera enpresa funtzionamenduan dagoelaren presuntzioa eraikitzen da aurkako frogarik aurkezten ez den bitartean.

a) Salvo prueba en contrario, se presumirá que la empresa continúa en funcionamiento.

- Jarraitasuna: Kontabilitatea egiterako unean balorazio irizpideak ez dira aldatuko jardunaldi batetik bestera

b) No se variarán los criterios de valoración de un ejercicio a otro.

- Gastuak eta sarrerak barneratu egingo dira hauek gertatu diren unean, hala ere obligazioak sortu diren unean barneratuko dira, hau da kontratu bat sinatzen badut urrian eta urtarrian ordaindu behar badut gastua urrian barneratuko dut.

d) Se imputará al ejercicio al que las cuentas anuales se refieran, los gastos y los ingresos que afecten al mismo, con independencia de la fecha de su pago o de su cobro.

- Balorazio bananduaren printzipioa: Erregelamentarioki jasotako salbuespenak ezik, ezin izango dira aktibo eta pasiboetako partidak konpentsatu eta banaturik baloratuko dira hauen barne elementuak urteroko kontuetan.

e) Salvo las excepciones previstas reglamentariamente, no podrán compensarse las partidas del activo y del pasivo ni las de gastos e ingresos, y se valorarán separadamente los elementos integrantes de las cuentas anuales.

- Salneurri historikoa: Balio altuagoak zein baxuagoak barneratu litezke beti ere hauek gertatzen diren heinean, adibidez makinariaren amortizazioa denboraren poderioz edo aktibo jakin batzuen balio aldaketa merkatuan.
- Erregistroaren printzipioa hau Merkataritza kodeko 38.1 .g artikuluan arautzen da, honen

aburuz erregistroan jaso behar dira hauen balorazioa ahalik eta fiabilitate gradu egokiena duten unean.

g) Las operaciones se contabilizarán cuando, cumpliéndose las circunstancias descritas en el artículo 36 de este Código para cada uno de los elementos incluidos en las cuentas anuales, su valoración pueda ser efectuada con un adecuado grado de fiabilidad.

- Balorazioak beti €etan egingo dira halaxe dio 38.1 h) artikulua

h) Los elementos integrantes de las cuentas anuales se valorarán en la moneda de su entorno económico, sin perjuicio de su presentación en euros

- Printzipio hauek denak xedagarriak dira, hau da printzipio hauetako bat posible da ez betetzea beti ere enpresaren egoeraren irudi fidela lortzen den heinean.

i) Se admitirá la no aplicación estricta de algunos principios contables cuando la importancia relativa de la variación que tal hecho produzca sea escasamente significativa y, en consecuencia, no altere la expresión de la imagen fiel del patrimonio, de la situación financiera y de los resultados de la empresa.

- 38.Bis artikuluari erreparatzen badiogu, aktibo eta pasiboen araudi orokor bat xedatzen da, hemen ikus dezakegunez, aktibo finantzieroak, salmentarako posible direnak edo instrumentu finantziero eratorriak direnean. Pasiboak ere berdin.

1. Se valorarán por su valor razonable los siguientes elementos patrimoniales:

a) Los activos financieros que formen parte de una cartera de negociación, se califiquen como disponibles para la venta, o sean instrumentos financieros derivados.

b) Los pasivos financieros que formen parte de una cartera de negociación, o sean instrumentos financieros derivados.

V.Urteko kontuak

Merkatariak guztiz beharturik daude urtean zehar beraiek buruturiko jardueren nondik norakoan kontabilitatea aurkeztera, batez ere hirugarrenek enpresa hauekin negozioak egiterako unean ikusteko nola dagoen enpresa. Hala eta guztiz ere badira enpresa batzuek non derrigorrez hirugarrenen kontu ikuskaritza (Auditoreak) lana kontratatu behar dutenak (Aseguru etxeak, eta bankuak, burtsan kotizatu eta diru laguntzak jaso dituzten enpresak, eta banketxeak hurrenez hurren.) Hau baita ere borondatez egin liteke, adibidez gerente bat kontratatzean eta honen jardueraren inguruan konfidantza gutxi izatean. Hauek erregistratu egiten dira. Era berean ez betetzeak Santzioak eta erregistroaren ixte partziala ekar dezake.

4. Ikasgaia: Merkatariairen ordezkapena.

1. Lankidetzeta eta ordezkapena merkataritzako kodean.: Honen inguruan ari garenean, merkatariaik merkatori izateko duen galdakizun bati buruz hitz egiten ari gara, hau da jurisprudentziak aldarrikaturiko betekizuna hain zuzen ere, izan ere honi jarraiki, merkatariaik merkatori izateko honen baimenarekin jardun behar du, hau gehienbat ez-gaiekin ematen da.

II. Liburua, III. Titulua:

- Komisioa (merkataritzako mandatua): Hau da subjektu batek beste bati jarduera jakin bat egitera bidaltzea, honek bere eraentza propioa topatzen du Merkataritza kodeko 244-280 artikuluetan. Hemen komisiogilea eta hartzaileak merkatariaik behar dute izan, Adibidez Fagorrek Suedian enpresa komisio hartzaile bati bere produktuak han saltzeko eskatzea.
- beste merkataritzako mandatu motak(**factores**, dependientes y mancebos) ahalordetu orokorra merkatariairen menpeko bat da eta honen baimenarekin edo gabe enpresaren inguruko erabakiak hartzera dedikatzen da. eta singularrak enpresaren jarduera jakin baten inguruan hartuko ditu erabakiak, adibidez maileguak eskatzea. Ordezkaritza Merkataritza kodeko 281-302 artikuluetan arautzen dira.

2. Ahalordedun orokorra.

2.1. "Faktorea". **Kontzeptua** eta ezaugarriak.

Faktore bezala zera ulertzen dugu, establezimentu baten aurre kolokatzen den ahalordedun orokorra honek

enpresariaren kontura eta izenean honen bira eta trafikoa egiten duena. Hauxe da hain zuzen ere faktork hitzak jaso duen esanahi historikoa. Hau da faktoria baten aurre zegoen pertsona establezimendua edo fabrika gisa kontsideratuz hura. Era berean MK 283. artikulua izan behar dugu kontuan non hemen ezartzen den bezela enpresa baten gerentea beste baten kontura dagoena eta honetaz gain hau kudeatzeko zuzentzeko eta honen gauzen inguruko kontratazioarako baimendurik dagoenean, ahal gehiago edo gutxiagorekin, Faktork kontzeptu legala izango du eta honi sekzio honetan barneraturiko xedapenak izango zaizkio aplikagarri.

281.artikulua

"El comerciante podrá constituir apoderados o mandatarios generales o singulares para que hagan el tráfico en su nombre y por su cuenta en todo o en parte, o para que le auxilien en él."

283.artikulua

"El gerente de una empresa o establecimiento fabril o comercial, por cuenta ajena, autorizado para administrarlo, dirigirlo y contratar sobre las cosas concernientes a él, con más o menos facultades, según haya tenido por conveniente el propietario, tendrá el concepto legal de factor, y le serán aplicables las disposiciones contenidas en esta sección."

Behin kontzeptua azaldurik honen hainbat ezaugarri azpimarratu behar ditugu;

§ 1. jarduteko gaitasun osoa + ahalordea: 282. art. Hemen zera arautzen da faktorrak fakultateak izateko establezimendu baten inguruko kontratuak egiteko legeak zera galdatzen dio, beharrezkoa zaion gaitasuna izatea bere burua obligatzeko eta honetaz gain enpresariak emandako ahalordea. Honela beharrezkoa da beste baten kabuz jarduteko gaitasuna izatea (ahalordea) eta honetaz gain enpresariaren izenean jarduteko gaitasuna ere izatea

"El factor deberá tener la capacidad necesaria para obligarse con arreglo a este Código, y poder de la persona por cuya cuenta haga el tráfico."

§ 2. ordezkapen zuzena: Establezimenduaren giro eta trafikoaren inguruan faktorrak enpresariaren interesean jokatzear gain honen izenean jardutea ere galdatzen du. Horrenbestez faktorraren eta honek negoziatzen duenaren artean ezin du egon zalantzarik ordezkaritza arloan. Honelaxen legeak faktoreari exijitzen dio ordezkaritza honen berri ematea hirugarrenari 284. artikulua da hau galdatzen duena.

"Los factores negociarán y contratarán a nombre de sus principales, y, en todos los documentos que suscriban en tal concepto, expresarán que lo hacen con poder o en nombre de la persona o sociedad que representen."

Honela forma honetan jardunez (alieno nomine) faktorearen jarduerak eraginkortasun zuzena dauka enpresari ordezkatuarentzat. Kodeak dioen bezala enpresariaren izenean faktoreak kontratatuz komitenteen gain eroriko da hauek asumituriko obligazioak. Materia honetan ez baita existitzen inolako desbideraketarik Zuzenbide Pribatuko printzipio orokorreko. Horrenbestez enpresaria hirugarrenaren aurrean beharturik geratzen da honek izendatu duen faktorrak izenpeturiko kontratuekiko. Honela kontratuek eragiten duten efektua zuzena da enpresariaren ondare eta esfera juridikorako.

Hala eta guztiz ere lehen azalduko betebetar legala urratuko balitz, faktoreak bere izenean kontratatuko balu eta ez bere printzipalaren izenean kontratatu duen pertsonarekin zuzenean erantzungo du honek printzipalak erantzunkizunik izan gabe (287.art) Faktorearen egintzaren ondorioak ordezkariaren ondaretik eratorriko dira. Harremana nahiz eta enpresariaren interesean egin hau ez baita enpresariaren erantzunkizuna izango.

"El contrato hecho por un factor en nombre propio, le obligará directamente con la persona con quien lo hubiere celebrado; mas si la negociación se hubiere hecho por cuenta del principal, la otra parte contratante podrá dirigir su acción contra el factor o contra el principal."

Hala ere kasu guztietan, hirugarrenak faktorearen izaera ordezkatzailaren ezezagutzak ez du esan nahi ordezkatuak ezin duela jarduera horretaz onuratu. Enpresariari dagozkio egokiak diren akzioak tarteratzea ordezkariari egintza juridiko beharrezkoak egiteko

§ 3. Harremana: lan-harreman berezia: goi-mailako zuzendaritza

("personal de alta dirección" 1382/1985 E.D.) barneko harremanetan + merkataritzako ordezkapena (MK 281 e.o. artk.)

§ 4. ahalordea inskribatzeko beharra: M.E.E. 87.2. art.

§ 5. iraungitzea:

- errebokazioa: nahiz eta mugagabeak edo temporalak izan boereak errebokatuak izan litezke uneoro. Boterearen iraungipenak enpresariaren borondatez errebokazioa deritzo. Printzipioz errebokazio forma ahalordearen formari atxikiturik dago, botere emakida dokumentu baten bidez egin bazen, errebokazioa ere dokumentu bidez egin beharko da, hala ere ez da errebokazioa bakarrik behar, baizik eta errebokazioaren berri eman behar zaio ahalordeari (291.art) Honen efektuak inskribatzean izango ditu.
- negozioaren besterentzea: 291. art.Honela ere sozietate merkantilak kontrol aldaketa bat ematen denean ohikoa da administradore berriek eman diren botere guztiak errebokatzeko.
- errenuntzia: K.z. 1732.2 art. Faktore berak bere kabuz erabakitzen du edo bestela inhabilitazio beraz ere gertatu litekeen kasua da.Enpresariak kalteak jasan beharko alitu honek ordaindua behar du izan.

2.2. Ahalordearen **eremua**: 283 / 286. artk.

Hemen dugun arazoa zera da bi tesirekin topatzen garela, zein erabakiren inguruan ahalko ditu faktorrak erabakiak hartu? Mugagabeak edo mugaezinak al dira? Honi erantzuten saiatzeko doktrinan bi tesi maneiatzen dira;

2.2.1. Ahalorde tipiko mugaezinaren tesia (Sanchez Calero: 286. art.): Honen arabera MK.ko 286. artikulua interpretatzean datza, honek dioenez, gero, ordezkaritza eta ahalorde jarduna establezimenduaren giro eta trafikora hedatzen da. MK argi adierazten du faktorea establezimendu baten gerente gisa antolatuz eta honi zuzentzeko eta kontratatzeko ahalmena esleituz honi dagozkion kasuetarako. Honela ezin dugu jarduera modu abstraktu batean interpretatu, baizik eta egitatez egiten diren operazio espezifikoak erreparatuz establezimendu horretan. Honela jarduerak nabarmenki jabearengatik eginak ulertuko dira enpresaren jarduera ohikoan egin direnean nahiz eta faktorrak ezer ere ez adierazi hauek ospatzerakoan edota konfidantza abusua alegatzean edo ahalen igaropena.Beste izaera bateko kontratuak direnean, hauek jabearen ordenarekin egitean edo jabeak bere kudeaketa termino espresu edo ekintza positiboen bidez onartzean ere onartuko dira. Hau da artikulua honek botere mugaezin ematen dio faktorrari bai bere negozioarako egintzetan baita kanpo ere beti ere bigarren hauetan adostasuna dagoen heinean.

Los contratos celebrados por el factor de un establecimiento o empresa fabril o comercial, cuando notoriamente pertenezca a una empresa o sociedad conocidas, se entenderá hechos por cuenta del propietario de dicha empresa o sociedad, aun cuando el factor no lo haya expresado al tiempo de celebrarlos, o se alegue abuso de confianza, transgresión de facultades o apropiación por el factor de los efectos objeto del contrato, siempre que estos contratos recaigan sobre objetos comprendidos en el giro y tráfico del establecimiento, o si, aun siendo de otra naturaleza, resultare que el factor obró con orden de su comitente, o que éste aprobó su gestión en términos expresos o por hechos positivos.

2.2.2. Ahalorde mugagarriaren tesia: Hala eta guztiz ere ezparru honen banrean faktorearen ordezkaritza boterea mugaketen objektu izan liteke. Enpresariak boterea ematean edo eman ondoren, faktorearen ahalak mugatu ditzake edota ezabatu ere. MK.ak hala aurreikusten du 283.artikuluak "con mas o menos facultades" espaidearekin eta prezeptu legal honekin ados enpresariak faktorearen ahalak murrizteko duen ahalak onartu beharko da botereak orokorra izan gabe kalterik eragin gabe zeren botere orokorrak ez du esan nahi botere mugaezina baizik eta enpresaren baitara zuzenduta dauden jardueren osotasunera bideratua Honela enpresariak beretzako ahalak ditu hainbat ahal erreserbatu beti ere erreserba horiek ez duten faktorearen izaera desnaturalizatzen. Hau esanda bi faktore mota daudela azaltzea besterik ez dugu

- inskribatua: 283. artikuluari jarraiki, Hauek Merkatal erregistroan inskribaturiko ahalorde mugatuak dira, hauek nola ez diren argitarapen espezifikoaren objektu aurkagarritasuna ahalorde bera argitaratzean dator. Alderantziz boterea inskribaturik ez dagoenean mugaketa hauek ezin dira aurkaratu fede oneko hirugarren bati. Hau da adibidez Ak Bri ahalorde jakin bat ematen dio baino hauek ez ditu inskribitzen orduan Bk ahalorde hauei kasurik egin gabe kontratu bat egiten du Crekin, orduan Ak ezin izango dio negozio hau aurkaratu Cri hau inskribaturik gabe dagoelako. *"El gerente de una empresa o establecimiento fabril o comercial, por cuenta ajena, autorizado para administrarlo, dirigirlo y contratar sobre las cosas concernientes a él, con más o menos facultades, según haya tenido por conveniente el propietario, tendrá el concepto legal de factor, y le serán*

aplicables las disposiciones contenidas en esta sección."

- nabarmena (notorio): 286. art.: Hau izendapen tazitu baten bidez faktor gisa jarduten duen subjektua da enpresariaren inolako aurkaketa gabe. Honela esaten genuen bezala inskribatuan, hau mugaturik dagoen heinean eragingo dio enpresariari baino hemen tazitua denez gero eta inolako mugaketarik ez dagoenez hau negozioaren inguruan ematen den jarduera ororekin emango da, nahiz eta hau bere mugatik aterahain zuzen ere oinarri gisa 286. artikulua behar dugu izan izan ere honen aplikagarritasun eremua publizitate erregistrala jasan ez duten kasuetara hedatuko den. Izan ere beraien ahalordea inskribatua izan duten faktorek, hirugarrenek boterearen mugaketak ezagutu ditzkete eta legeak hauek ezgutzen dituztelaren presuntzioa eratzen du. Ordea inskribatu gabeko ahalordeetan hirugarrenek ezin dute ezagutu mugaketa hauek existitzen diren edo ez. Hemen hirugarrenak nahi dira babestu ere, eskumenen transgresio bat edo konfidantza abusu bat eman delaren kasuetan. Horrenbestez botere ez erregistratuak dituen faktoreari printzipalari behartzen dio establezimenduaren giro eta trafikoan eragiten dieten kontratuekiko.

2.3. Ahalordetu singularra: 292, 293. artk.

Merkatariek beste pertsona batzuei, faktoreez gain, bere izenean eta beraien kontura idatziz zein ahoz paktatuz negozioaren trafikoari bideraturiko kudeaketa bat edo batzuk enkomendatu ditzazkete, hauek enpresak bere erregelamenduetan barneratuz eta norbanakoei jakinaraziz ohar publiko edo zirkular bidez. Menpeko hauen egintzak beraien printzipalari ez diote eragingo enkomendatu ez zaien materietan eginiko obligazioetan. Era berean xedapen hauek operazio merkantil baten edo baten zatiaren trafikoaz arduratzen diren merkataritza manceboei ere eragiten die

Artículo 292

Los comerciantes podrán encomendar a otras personas, además de los factores, el desempeño constante, en su nombre y por su cuenta, de alguna o algunas gestiones propias del tráfico a que se dediquen, en virtud de pacto escrito o verbal; consignándolo en sus reglamentos las compañías, y comunicándolo los particulares por avisos públicos o por medio de circulares a sus corresponsales.

Los actos de estos dependientes o mandatarios singulares no obligarán a su principal sino en las operaciones propias del ramo que determinadamente les estuviere encomendado.

Artículo 293

Las disposiciones del artículo anterior serán igualmente aplicables a los mancebos de comercio que estén autorizados para regir una operación mercantil, o alguna parte del giro y tráfico de su principal.